

Ivan Matičič

Morje je prebrodil

Ilustriral M. Gaspari

Pod protjem je zevalo žrelo ...

Lepo sončno jutro na Zasadih. Tinč in Tonca se odpravljata na daljno in nevarno pot. Češminka kuha žgance, v culo pa jima spravlja nekaj suhih krljev za pot ter še, kar je ostalo včeraj od petelina. Kmalu po zajtrku se otroka poslavljata. Oh, kako je to bridko! Kakor je bil včeraj vesel sestanek, tako je danes žalostno slovo, mnogo hujše kakor je bilo pred letom, ko sta prvič odhajala z

doma. Nič ne pomaga, služba je služba, kliče ju z doma kakor dolžnost vojake na vojno. Vsi se na glas jokajo, Nežica in Mihec kar tulita od hudega. Kakor bi odhajala Tinč in Tonca daleč nekam čez morje. Tudi sosedi se poslavlajo od njiju. Toda od moških, ki so včeraj toliko govorili, ni nikogar tu; odšli so že zgodaj zjutraj podirati in tesat hoje. Včeraj so toliko govorili in obetali, zdaj sta popotnika popolnoma sama sebi prepuščena. Kaj ve Tinč, katera je Jelenja pot in katera je Temna, katera je daljša in katera krajša. On se hoče držati pač svoje poti in sicer tiste od včeraj. To se pravi, najprvo morata priti do oglarjev, nadalje bo pa že kako.

Tako sta šla na pot vsa žalostna in zaskrbljena — in gozd ju je sprejel v svoje neizmerno okrilje. Kar se tiče smeri, sta kar dobro hodila dokajšnji kos poti. Kakor hitro so se pa pričela pota cepiti, je pa Tinč kaj kmalu izgubil ravnotežje. Saj Volkovnjak ne pozna markacij, še manj pa napisov na križpotih, Volkovnjak je nepismen. Nič mu ni za popotne ljudi, še manj za turiste. Naj pridejo skozi, če znajo, ali pa naj se izgubijo v njegovem divjem okrilju.

Včeraj je bila za mlada popotnika lahkota, ko ju je spremljal tod oglar, danes pa vedi, človek božji, kod in kam. Tinč si skuša pomagati iz zagate z včerajšnjo sledjo, ki jo res tu in tam zasledi ter si na ta način pomaga na pravo pot. Je pa jemal oglar včeraj tudi bližnjice, ki jih pa Tinč ne pozna. Oglar je torej včeraj kljub svoji naklonjenosti popolnoma pozabil pomisliti na danes. Kako naj si uboga otroka zapomnita vsa ta neštevilna pota, preskoke in bližnjice? Na to ni prijazni oglar včeraj prav nič pomislil, ko ju je vabil, naj se nazaj grede zopet oglasita. Vabiti je lahko, ali kako pregaziti to divjino! Pot je postajala otrokoma bolj in bolj dvomljiva, tako da sta končno že pričela klicati oglarje. To klicanje je bilo sicer popolnoma na mestu, vendar pa ni imelo koristi, ker se nihče ni oglasil.

»To je pa čudno,« otrese Tinč in znova zakliče: »Hohoo! Oglarji!« Nič. Klic se odbija ob visoka debla in se razdrobi v odmevu.

»Hohó, hohooo!«

Čudovito odmeva. Najsi se tudi kdo klicu odzove, se tudi ta odziv spoji z odmevom — in vse valovi enakomerno skozi goščavo.

Tonca verno sledi skrbnemu vodniku. Nič ne vpraša, kako in kam, saj ona mu popolnoma zaupa. On vedno hitreje stopica pred njo, tu in tam naravnost teče, a Tonca mu kar zvesto sledi. Fant preskakuje s poti na pot, nemiren bega in polagoma zgublja razsodnost. V svoji zbežanosti hlasta za kakimi sledovi, a ne najde drugih kot samo sledi divjadi ali morda celo kake zverine. Tonci se zazdi, da sta krenila popolnoma v obratno smer, zato le ne more zmeraj molčati.

»Saj greva prav narobe, kaj ne vidiš?«

»Narobe?« jo gleda zbežan. »Morda se ti pa le zdi.«

»Nič se mi ne zdi, saj vidim. Če bova tako hodila, nikamor ne prideva,« reče odločno.

Fant je v zadregi. Noče pokazati svoje zbežanosti pred sestrico, da bi ne mislila, kakšen slabič je ali pa vrtoglavec. »Meni se kar zdi, da je ta pot prava,« reče. »No, pa pojdiva nazaj na drugo pot; poskusiva, ven morava na vsak način!«

»I kakopa da morava,« pritrdi Tonca že malce nejevoljna, ko tako vrtoglavita sem in tja brez glave.

»Le čakaj, že vem,« obstane dečko, ko se hipoma nekaj domisli.

»Na smreko splezam!«

Tonci odleže in se na mestu usede.

Da, na smreko, to je edina rešitev, ako se znajdeš v začaranem krogu, iz katerega ne najdeš nobene poti več in ne vidiš nobenega izhoda. Na smreko, na smreko, visoko, ki bo segala prav do oblakov in s katere boš jasno videl vse, kar hočeš: Zasade, Hruševje, ogelnice. Vse boš imel kakor na dlani: križpota, božje martre, korita in morda celo malinje polje.

Z veliko vnemo pleza Tinč na smreko. Občuti, da je to njegovo zadnje upanje, zadnja rešilna bilka; vrhu smreke ga čaka rešenje. — Je že gori! S hlastnim pogledom se zazre naokrog — gleda v to smer, v drugo, v tretjo, pa prične krožiti zopet od kraja.

»Kaj je, se kaj vidi?« zakliče Tonca zdolaj, že nekoliko nestrpna, ker ne daje on nikalih znakov radosti od sebe.

»Čakaj, da vidim,« odvrne on, pa nestrpen bulji na vse strani.

»No, že kaj vidiš?«

Nič odgovora. Tinčev pogled postaja mračen, žalosten. Saj ne vidi drugega kot samo gozdovje, to neskončno in silno morje, ki mu nikjer ni videti kraja. Mar ni to obupno? Da, s težkim srcem se spušča dol, roke malo da mu ne odpovedo, ves izmučen zdrkne na zemljo.

»Kaj si videl?« ga popade Tonca.

»Malo, ne dosti,« reče in kar popade culo. »Na, pojejva, kar imava, da ne omagava.« S tem jo hoče potolažiti ter odveže brašno.

»Ne maram jesti, če ne poveš, kako je z nama!« se upira punče.

»Tja čez bova zdaj krenila,« pokaže z roko, »tam se vidijo neki lazi.«

»Mar hruševski?«

»Morda, se ne razločijo dobro.«

Ona ga pogleda, pa se ji zbudi novo upanje. Zato seže po brašnu. fant pa tudi, čeprav nima nobenih posebnih upov. — »Nekam bova že prišla,« si misli in si noče nič več beliti glave.

Ko se pokrepčata, se dvigneta in gresta poskušat novo srečo. Tinč prodira naravnost v tisto smer, kjer je bil videl dozdevne laze. Hodita, prodirata v celo, brez potov, brez steza. Tu in tam pozobljeta kaj rdečih jagod.

»Kje pa so že vendar tisti lazi?« se huduje Tonca, ko uvidi, da nikamor ne prideta ven.

Kaj naj ji odgovori Tinč, ko niti sam ne verjame več, da prideta na kakšne laze. — »E, nekam že prideva,« ji odvrne, toliko da ji pač odgovori.

Nazadnje se mu pa le zazdi, da se skozi goščo nekaj svetlika.

»No vendar, laz, laz!« zavpije navdušen, pa jo ubere po robu neke doline. »Laz, laz, ga že vidim!« vpije in gazi in se nič več ne ozre, kam stopi. Kakor da je uzrl otok sredi morja ali oazo v pustinji.

Tonca jo ubira za njim in mu je tik za petami, navdušena kakor on; kajti tudi nji se dozdeva, da vidi neko jasnino skozi goščo.

Naenkrat pa fant zakrili z rokami in se z vso silo odžene naprej, se spotakne in pade. — »Pazi!« zavpije Tonci, kajti občutil je, da se mu je vdrla protje pod nogami. — »Stoj, ne za mano!« ji ponovi. Žal, bilo je prepozno, deklica ni hotela zaostajati in mu je prenašlo sledila. Planila je naravnost čez protje — pa se vdrla ...

»Ojej!« krikne v grozi, ko ji zmanjka trdnih tal.

»Roko, roko!« krikne Tinč ter ji plane na pomoč. A preder sam svojim nogam najde trdnih tal, se vdira deklica v protju tako naglo, da je fant ne more več doseči. Ona se pogreza v tla, kakor bi jo goltala zemlja. Fant vidi le še njen prestrašeni obraz ter sliši njen pretresljivi krik:

»Tinč, pomagaj!«

Fant se vrže na protje, obe roki iztegne naprej, da bi še kaj dosegel in zgrabil. Prepozno! Samo nekaj njenih las mu ostane v roki, vse drugo je izginilo v tla ... Strašno žrelo brezna zazeva v fanta in mu preti, da še njega pogoltni, ako se le količkaj gane.

»Tinč — po-ma-gaj! — Jooj!« Samo te pretrgane krike sliši, ki se pogrezajo niže in niže ...

Z grozo strmi Tinč v zevajočo odprtino. Zdi se mu kakor žrelo ogromne zveri, ki je pravkar pogoltnila ljubljeno sestrico — pa bi zdaj zdaj pograbila še njega ...

»Tinč — Tinč — po-ma-gaaj!«

Še vedno se trga pretresljiv krik iz globeli. Toda Tinč ne more spraviti iz sebe prav nobenega glasu, niti geniti se ne more, ker je ves otrpel od groze in obupa. Venomer in nepremično strmi v od-

prtino, kakor da premišlja, naj se še on požene noter... V resnici ga je zapustila v tem trenutku vsa razsodnost in ne ve prav nič kaj početi. Zdi se mu popolnoma odveč vsako prizadevanje, kar bi mu tudi pritrnil vsakdo, ki je količkaj pri zdravi pameti. Naj se mar požene noter? Komu bo s tem kaj koristil? Še sam sebe bo pogubil. Naj ji zakliče noter, kaj naj ji zakliče? Nekaj bodrilnega ali nekaj za poslednjo tolažbo? He, škoda vsake besede.

Slednjič ga pa le nekaj vrže na noge — pa zakliče na vso moč:

»Na pomooč!«

Silovito se lomi odmev skozi neprodarno goščavje. Klic potaplja-jočega sredi razburkanega morja... Kdo naj pride? Pa četudi pride kdo na pomoč, kaj naj pa sploh počne in kaj naj rešuje? Joj, kje je že Tonca! Mar misli, da bo čakala nanj in na njegovo pomoč? Joj, kje je že zdaj! Ona je že — — Ne, Tinč ne sme razmišljati o tem, kajti zdaj zdaj se mu bo zvrtilo v glavi.

»Na pomooč!« zakriči znova, ker ne ve kaj drugega početi.

Toda zle misli ga znova popadejo, strašne slutnje se mu po sili vrivajo. Kje je Tonca, kam pada? O, groza, kaj če ne vodi to žrelo morda prav do pekla! Vse je mogoče, saj Tinč je že večkrat slišal, da stanujejo v breznihi zlovešče in hudobci, oziroma hodijo skozi brezna iz pekla na zemljo. O, strah božji, Tonca je izgubljena! Morda jo imajo že hudobci v krempljih. Saj so v protju čakali nanjo pa jo potegnili noter... Usmiljeni Jezus! Tinč prične nekaj moliti in se v grozi odmika od brezna.

»Po-ma-gaaj!«

Kaj, še vedno sliši njene klice? Za božji dan, kako je to mogoče? Tinč iznenaden prisluhne in se plazi zopet k žrelu.

»Tinč, Tinč, pomagaj!«

»Ho-hoo! Tonca!«

»Tinč — reši me!«

»Kaj si še živa?«

»Šeee!«

»Kje pa si?«

»Ne vem, tu doli.«

»Kaj nič več ne padaš?«

»Nič več.«

»Si se kam ujela?«

»Ne vem. Držim se za neko skalo.«

»Za skalo si se ujela?«

»Jaaa.«

»Pa si se kaj pobila?«

»Ne vem. Joj, tu je tako temá, strah me je! Reši me, Tinč!« Strahotno bobnijo klici po breznu, noter in ven, gor in dol.

»Saj pridem pote.«

»Pridi!«

»Le dobro se drži, Tonca, ne smeš se izpustiti!«

»Hitro pridi!«

»Precej pridem.«

»Reši me!«

Fant odstopi, ves je zbeگان. »Hvala Bogu vsemogočnemu, samo da ni Tonca pogubljena!« vzdihne glasno. »Nimajo je hudobci, nimajo, nimajo!« Kar vrti se mu v glavi, nekaj spričo strahu, nekaj spričo nenadnega upanja.

»Na pomooč!« zakriči, ker ne ve drugega.

»Reši me, Tinč!« prihaja šibek klic iz globeli.

»Čakaj, Tonca, grem po vrvi!«

Po kakšne vrvi? Kam? Fant že zopet ne ve, kaj govori in kaj obljublja. Poprej ji je zaklical, da pride ponjo. Kako naj pride ponjo, saj nima lestve! Kam naj gre po vrvi, kam naj gre po lestvo? Tinč se samo hlastno ozira okrog sebe, a ne ve, kam bi planil. Lestva, lestva! Vprašanje mu vrta v glavi, kako napraviti lestvo?

Nestrpen prične begati sem in tja pa gleda, kje bi se našlo kaj primernega. Išče, išče in se v mrzličnem iskanju oddaljuje bolj in bolj. Najde vendar dolgo in tenko bukovo deblo, ki leži na tleh; morda čaka, da ga odpeljejo. Kar hlastno ga popade Tinč pa zadene na ramo. Ko ga pa nekaj časa nese, pa le pomišlja, kaj mu bo to deblo? Saj Tonca vendar ne zna plezati! Na mestu vrže deblo na tla in bega dalje. E, če bi imel sekiro! Sekira, sekira, ta mu zdaj pleše po glavi. Toda kar ni, ni, kaj bi si toliko ubijal glavo z rečmi, ki jih nima pri roki. Z velikim nemirom gazi dalje. Obupni klic iz brezna, ki mu neprestano brni po glavi, ga neusmiljeno tira dalje.

Nazadnje zapazi ležati na tleh dolgo neokleščeno jelko. Brez pomisleka se vrže nanjo. Da, ta bo prava! Tenka je, dolga pa tudi in že dovolj presušena. O, hvala tisti sekiri, ki jo je posekala in pozabila nanjo! Kar besen ji prične Tinč lomiti veje. »Prav, to bo pa lestva!« reče zadovoljen, da, naravnost srečen, ker je našel končno, kar je iskal. Lomi veje, toda ne prav do debela, temveč tako, da pušča rogovile, ki naj služijo kot klini pri plezanju. Izvrstno je pogodil Tinč, boljše ni mogel.

»E, tudi brez sekire se kaj napravi,« govori sam s seboj. »Hvala Bogu, samo da ni Tonca pogubljena! Sam čudež jo je obvaroval, da ni strmoglavila globlje. O, le počakaj, Tončica, prinesem ti lestvo in ti jo postavim noter. Ti se boš lepo oprijela klinov — pa boš plezala in plezala — in nazadnje prišla ven. Tonca, rešil te bom, rešil!«

Z mrzlično naglico lomi. Ko dolomi do kraja, odlomi še vrh, z veliko težavo sicer, a odlomi ga le. Tako, zdaj pa na ramo! Pa le ni tako lahko, kot si je mislil. Kar svetlo pogleda, ko si zadene deblo na rame. Zdaj pa dirkaj, če moreš, s takim bremenom na rami. Kolikor te ne teži teža, te ovira njegova dolžina in pa še rogovile. Kakor nalašč za prodiranje skozi goščo. Pa Tinč gre kolikor more, za rešitev sestrice se mu ne zdi nobeno breme pretežko. Le urno, le urno, Tonca se težko drži! Omagala bo in strmoglavila v temne globine! — Vse priganja Tinča, vsaka misel ga neusmiljeno tira naprej. Postaja mu vroče, nekaj zaradi teže, nekaj pa spričo velike bojazni za Tonco. (Dalje.)

J. Kmet

Veter ledeni...

*Veter ledeni
brije čez polje,
mi smo pa vedno
židane volje*

*Ukamo, poiemo,
zimì nagajamo,
z vetrom veselo
v polju zarajamo.*

*V klance fitimo
zopet s sanmi,
kot ptički letimo
čez dol in ravni.*